

România liberă

"Memoria" sau ceea ce nu trebuie să uităm

Aceasta este și ideea lui Ion Vianu din penetrantul eseu *Amintirea, între resentiment și uitare*, figurind pe primele pagini ale revistei "Memoria", aliată acum la nr.2. Că nu putem uita, că nu avem voie să uităm ororile comunismului, o strigă miile și miile de victime, supraviețuitorii, cîți au mai rămas, și familiile lor, trecute prin infernul tuturor suferințelor. Mărturiile lor constituie noi file de istorie, de înșingată istorie, ce vor trebui introduse în manuale, ca tinerii generații să știe ce a însemnat cîma roșie pentru omenire și ce grave sechele a lăsat, cine știe cînd vindecabile.

Revista "Memoria" își face o datorie de onoare publicînd amintirile unor personalități ale culturii, dar și ale timpului concentraționar românesc, sau fragmente inedite din opera acestora, aducînd în circulație nume și scenen interzise în timpul dictaturii, de la noi sau de pe alte meridiane. Sumarul e foarte bogat și ar trebui citat în întregime, de la autobiografia lui Ernest Bernea, elev al lui Heidegger, la versurile pentru unii poate surprinzătoare ale filosofului și economistului Mircea Vulcănescu, de la jurnalul de lagăr al lui Onisifor Ghibu la mărturia părintelui, astăzi cardinal, Alexandru Todea despre moartea lui George Brătianu, de la textele lui Nae Ionescu și Emil Cloran la studiul lui Paul Cernovodanu despre Basarabia și al lui Soljenitin despre eșecul comunismului. Sigur că într-un spațiu restrîns ca acesta e, practic, imposibil să mă ocup de fiecare în parte, așa cum ar merita, pe bună dreptate. Mă voi rezuma la

semnalarea cîtorva aspecte ce mi se par semnificative pentru creșterea în substanță a revistei, sensibil de la primul la al doilea număr. Mai întâi, viziunea asupra Închisorilor. Continuîndu-și *Preambulul la DOSARUL PITEȘTI*, Banu Rădulescu adaugă acum o listă a marilor călăi (miniștri, directori, ofițeri politici) și subliniază faptul că Piteștii a însemnat o "moară" ce "avea de măcinat nu doar viețile unor tineri, ci, mai ales, gînduri în plină formare, energii intelectuale la început de drum. Pe scurt, o parte valoroasă din viitorimea acestei țări". El consideră necesară o cunoaștere documentară a monstruosului dosar Pitești, capabile să spună adevărul pînă la capăt. Dacă Gh. Calciu-Dumitreasa (*Cel mai bun dintre noi*) constată indiferența lumii din afară față de cea din pușcărie, dacă Horia Stanca (*Mlava '52*) se lasă apăsător de resuscitate, Bucur Stănescu (*Înșingarea Aiudului*) este impresionat de soliditatea umană. Deținuții cu se puteau apăra de ciomegile besmetice ale gardienilor. Atunci, ca un scut, se așezau în fața lor, spre a-i apăra, cei care nu purtau "zurgălăi", într-un elan de sacrificiu cu orice preț. Poate cea mai personală și mai lucidă rememorare a anilor de Închisoare este aceea a lui Adrian Marino (*Autobiografie: Anii de Închisoare*). El respinge și melodrama ieftină, și frazeologia goală și eroismul de paradă, ce pot apărea pe această temă. Autorul, tîrziu și rafinat intelectual cînd a intrat în pușcărie, își la o distanță ironică față de tot și de toate. Fieea lui abstractă l-a făcut să suporte mai

ușor izolarea, să-și găsească un refugiu în cultură. E o adevărată bucurie pentru ei să descopere o personalitate ca Marin Simionescu-Rîmniceanu, istoric de artă, a cărui operă ar trebui reeditată, sau să asculte și să aprecieze o poezie ca *Azi noapte a intrat Isus în celula de Raou Gyr*.

Moartea lui George Brătianu este evocată de părintele Alexandru Todea, văzută ca moartea unui martir. Slăbit și bolnav, marele istoric avea nevoie de medicamente și îngrijire medicală, pe care direcția Închisorii l i le promise, cu o singură condiție: să afirme, într-o ediție "revăzută" a studiilor sale, că Basarabia și Bucovina aparțineau Rusiei. G. Brătianu refuză cu demnitate, neputînd să-și renege convingerile de om de știință și de român. Și aceasta cu prețul vieții. Sacrificiul său rămîne exemplar.

Un articol de mare actualitate este acela aparținînd lui Alexandru Soljenitin, *Despre eșecul comunismului*, ce conține destule trimiteri și la țările din sud-estul Europei, inclusiv, bineînțeles, la România. Comunismul, a cărui structură de beton încă nu s-a prăbușit, a secătuit toate energiile și mai cu seamă pe cele morale. Opera de reconstrucție, de aici urmează a fi începută, de la educație, a educatorilor în primul rînd, care sînt încă înfestați de ideile totalitariste. Soljenitin consideră această acțiune capitală, întrucît, după opinia lui, și cred că are dreptate, "izvorul forței neputinței unei societăți îl constituie nivelul spiritual al vieții și abia după aceea nivelul industrial". În ciuda faimosului "glasnost", n-a dispărut

minciuna și în ciuda Invocării democrației, nomenclatura persistă și nu renunță la privilegiu. Marele scriitor vorbește desigur despre Uniunea Sovietică, dar pe parcursul lecturii aproape că uităm acest lucru. Prea sînt numeroase coincidențele cu unele stări de la noi. Cît va trebui să facom, și oare cîte generații, ca să extirpăm definitiv cangrena morală din trupul nației noastre? Revista "Memoria" se află într-o vizibilă asociație, prin varietatea și calitatea sumarului. I-am sugera să-și extindă aria colaborărilor la autorii și cărțile publicate în exil (de ex. femeile în Închisoare), să adauge o rubrică de recenzii și prezentări de cărți consacrate gulagului, care încep să se înmulțească și la noi. Revista a "gîndirii arestate", ea poate publica de asemenea pagini memorialistice privind istoria celui de-al doilea război mondial și perioada imediat următoare, spre a se vedea mai exact cine au fost cu adevărat deținuții politici, spre a se vedea pentru ce i-a culpabilizat comunismul. Căci victimele lui au fost nu o dată cei ce au iupiat pentru integritatea națională a statului român, pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei în 1941, și care au apărut valorile democrației după epurarea țării de către armata roșie înșingătoare. Latura *documentară* trebuie să fie o dominantă a revistei, cum o subliniază foarte bine și redactorul ei șef, Banu Rădulescu, înscris în istoria României să-și poată găsi aici una din sursele ei cele mai generoase.

Al. Săndulescu

ANUL XLIX
Nr. 14.467
Serie nouă
nr. 433
MERCURI
3 IULIE 1991
8 pagini - 5 lei